

18 Δεκεμβρίου, 1996

[ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΑΡΑΠΑΤΖΙΑΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ,

Αιτητές,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 592/95)

Αναγκαστική Απαλλοτριώση — Μη επίτευξη ή εγκατάλειψη του σκοπού της — Η έννοια του όρου «εφικτός» υπό το Άρθρο 23.5 του Συντάγματος και το Άρθρο 15(1) του Ν. 15/62 — Υιοθέτηση της σχετικής νομολογίας — Εφαρμογή της στις περιστάσεις της κριθείσας περίπτωσης.

5

Οι αιτητές ζήτησαν την ακύρωση της απόρριψης αιτήσεώς τους για επιστροφή απαλλοτριωθέντος ακινήτου περιλαμβανομένου σε κληρονομία της οποίας αποτελούσαν τους νομίμους κληρονόμους.

10

Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την προσφυγή, αποφάσισε ότι:

Το μέγεθος του αρχαιολογικού ενδιαφέροντος του επιδίκου τεμαχίου και των αντικειμένων που υπάρχουν σ' αυτό, αφορά τεχνικής φύσεως θέμα το οποίο δεν ελέγχεται δικαστικά.

15

Όσο για την έννοια του όρου "εφικτός", σχετική είναι η απόφαση του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου στην υπόθεση **Kaniklides v. Republic** 2 R.S.C.C. 49, 57-58, η οποία υιοθετήθηκε σε αριθμό μεταγενέστερων αποφάσεων.

20

Αναμφίβολα η ανασκαφή και συντήρηση αρχαιολογικών χώρων και αντικειμένων είναι μια χρονοβόρα διαδικασία που δεν μπορεί να

5 συντελεσθεί μέσα σε περιορισμένα χρονικά πλαίσια. Από το υλικό που τέθηκε ενώπιον του δικαστηρίου τίποτε δεν καταδεικνύει ότι ο σκοπός της απαλλοτριώσης του επίδικου τεμαχίου είτε κατέστη ανέφικτος είτε εγκαταλείφθηκε. Η νομιμότητα της επίδικης απόφασης δεν κλονίσθηκε από τα επιχειρήματα των αιτητών, τα οποία απορρίπτονται.

Η προσφυγή απορρίπτεται με £200,- έξοδα.

10

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Kaniklides v. Republic 2 R.S.C.C. 49,

15

Τσαγγαρίδη και Άλλοι ν. Δημοκρατίας (1990) 3 Α.Α.Δ. 3392,

Κυριακίδης ν. Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και Άλλων (1992) 4 Α.Α.Δ. 8,

20

Κώστας Γ. Τύμβιος Εστέιτς Λτδ ν. Δημοκρατίας (1993) 4 Α.Α.Δ. 2231,

Καλλικά ν. Δημοκρατίας (1994) 4 Α.Α.Δ. 597,

Κιτρομηλίδη και Άλλη ν. Δημοκρατίας (1991) 4 Α.Α.Δ. 2454.

25

Προσφυγή.

Προσφυγή εναντίον της απόρριψης του αιτήματος των Αιτητών για την επιστροφή της απαλλοτριωθείσας περιουσίας τους.

30

Δ. Παπαδόπουλος, για τους Αιτητές.

Ε. Κλεόπα, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους Καθ' ων η αίτηση.

35

Cur. adv. vult.

40

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, Δ.: Οι αιτητές προσβάλλουν την απόφαση των καθ' ων η αίτηση, η οποία τους κοινοποιήθηκε με επιστολή ημερ. 20.4.95, με την οποία απορρίφθηκε αίτημά τους για επιστροφή απαλλοτριωθείσας περιουσίας τους.

Το τεμάχιο 379, Φ/Σχ. ΧΛ/56.6.III, αρ. εγγραφής Η434, Μπλοκ Η στη Λάρνακα, ανήκε στον Τζόζεφ Αραπατζιάν, τέως από τη

Λάρνακα, ο οποίος απεβίωσε και του οποίου οι αιτητές είναι νόμιμοι κληρονόμοι.

Το πιο πάνω τεμάχιο απαλλοτριώθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία το 1964, για σκοπούς δημόσιας ωφέλειας, “ήτοι δι’ αρχαιολογικές ανασκαφές και την συντήρησιν αρχαιοτήτων, ή δι’ εκάτερον των ρηθέντων σκοπών”, όπως αναφέρεται στη σχετική Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης, η δε απαλλοτρίωση επιβάρυνε “διά την διενέργειαν αρχαιολογικών ανασκαφών και την συντήρησιν αρχαιοτήτων εις την αρχαίαν πόλιν του Κιτίου εις Λάρνακα”. 5 10

Ως αποτέλεσμα της απαλλοτρίωσης, το πιο πάνω τεμάχιο ενεγράφη στο όνομα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Με επιστολή των δικηγόρων τους ημερ. 16.2.95, οι αιτητές ζήτησαν την επιστροφή του απαλλοτριωθέντος τεμαχίου, για το λόγο ότι δεν έγινε καμιά ανασκαφική ή άλλη εργασία παρά την πάροδο πολλών ετών και γιατί το τεμάχιο δεν παρουσίαζε οποιανδήποτε αρχαιολογική αξία. 15 20

Οι καθ’ ων η αίτηση απάντησαν με την πιο κάτω επιστολή ημερ. 20.4.95:

“Αναφέρομαι στην επιστολή σας με ημερομηνία 16/2/95, που αφορά το τεμάχιο 379 του Φ/ΣΧ ΧΛ/56.6.III, Μπλοκ Η στη Λάρνακα, το οποίο απαλλοτριώθηκε από το Τμήμα μου με τη Διοικητική Πράξη 539/64 και ενεγράφη στο όνομα της Κυπριακής Δημοκρατίας με ημερ. 24/1/66 και σας πληροφορώ τα πιο κάτω: 25 30

1. Είναι παραδεχτό ότι στο τεμάχιο 379 δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα καμμιά ανασκαφική εργασία.
2. Το Τμήμα μου προχώρησε στην απαλλοτρίωση του πιο πάνω τεμαχίου γιατί ήταν και είναι απόλυτα σίγουρο, ότι διασώζει σημαντικά αρχαιολογικά κατάλοιπα. 35
3. Στη Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης του τεμαχίου του πελάτη σας είχε, μεταξύ άλλων, αναφερθεί σαν λόγος για την απαλλοτρίωσή του και η διατήρηση της στρωματογραφίας μέσα στην οποία υπάρχουν τα αρχαιολογικά κατάλοιπα. 40
4. Το γεγονός ότι το Τμήμα μου δεν έκανε μέχρι στιγμής ανασκαφή μέσα στο τεμάχιο, αυτό από μόνο του δεν καθιστά το

5 σκοπό που απαλλοτριώθηκε ανέφικτο, που σε τέτοια περι-
πτωση θα ήμουν υποχρεωμένος να επιστρέψω το τεμάχιο
στον πρώην ιδιοκτήτη του. Η ανασκαφή μπορεί να γίνει ανά
5 πάσα στιγμή και δηλώνω κατηγορηματικά ότι οι σκοποί της
απαλλοτριώσεως δεν έχουν εγκαταλειφθεί.

5. Σας παραπέμπω στην Απόφαση της Υπόθεσης Αρ. 513/88
που εκδόθηκε στις 17/10/90 από τον τότε Δικαστή κ. Πική.”

10 Το περιεχόμενο της πιο πάνω επιστολής απετέλεσε το αντικεί-
μενο της παρούσας προσφυγής.

Κεντρικό σημείο των ισχυρισμών του δικηγόρου των αιτητών
αποτελεί η μη επίτευξη ή εγκατάλειψη του σκοπού της απαλλο-
15 τριώσεως, γεγονός που ενισχύεται, κατά την άποψή του, από το ότι
δεν διενεργήθη καμιά ανασκαφή μετά την απαλλοτρίωση του τε-
μαχίου, το οποίο εγκαταλείφθηκε με αποτέλεσμα να καταντήσει
σκουπιδότοπος. Είναι επίσης ο ισχυρισμός του ότι το τεμάχιο δεν
έχει καμιά αρχαιολογική αξία, το δε αρχαιολογικό του ενδιαφέρον
20 εξαντλήθηκε με την ανεύρεση από την αρχαιολογική έρευνα/ανα-
σκαφή που προηγήθηκε της απαλλοτριώσεως, αριθμού μικροαντι-
κειμένων τα οποία μεταφέρθηκαν στο Αρχαιολογικό Μουσείο.
Είναι επιπλέον η εισήγηση του ότι η απουσία αιτιολογίας για τη
μακρά περίοδο αδράνειας των καθ' ων η αίτηση (32 χρόνια) καθι-
25 στά την επίδικη απόφαση ακυρώσιμη.

Νομικό βάθρο των ισχυρισμών του δικηγόρου των αιτητών
αποτελέσει το Άρθρο 23.5 του Συντάγματος και το άρθρο 15(1) του
30 περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου, αρ. 15/62, που προ-
νοούν για την επιστροφή απαλλοτριωθείσας περιουσίας σε περι-
πτωση μη επίτευξης ή εγκατάλειψης του σκοπού για τον οποίο έγι-
νε η απαλλοτρίωση εντός τριών ετών από την απαλλοτρίωση.

Η θέση των καθ' ων η αίτηση είναι ότι ο σκοπός της απαλλο-
35 τριώσεως ούτε ανέφικτος κατέστη ούτε εγκαταλείφθηκε, κατά δε τη
διάρκεια των ανασκαφών που προηγήθηκαν της απαλλοτριώσεως
και διάρκεσαν 2-3 χρόνια, ήλθαν στην επιφάνεια σημαντικά ευρή-
ματα, όπως Λουτρά και λαξευτοί τάφοι, τα οποία κρίθηκε ότι
έπρεπε να παραμείνουν στη θέση που βρέθηκαν για περαιτέρω
40 ανασκαφική έρευνα, μελέτη και μελλοντική αναστήλωση, αν τούτο
θεωρείτο σκόπιμο για το δημόσιο συμφέρον από μελλοντικούς αρ-
χαιολόγους ή μελετητές.

Το μέγεθος του αρχαιολογικού ενδιαφέροντος του επιδίκου τε-

μαχίου και των αντικειμένων που υπάρχουν σ' αυτό, αφορά τεχνικής φύσεως θέμα το οποίο δεν ελέγχεται δικαστικά.

Όσο για την έννοια του όρου “εφικτός”, σχετική είναι η απόφαση του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου στην υπόθεση **Kaniklides v. Republic** 2 R.S.C.C. 49, 57-58, η οποία υιοθετήθηκε σε αριθμό μεταγενέστερων αποφάσεων. Παραθέτω το ακόλουθο απόσπασμα από την υπόθεση **Κυριακού Τσαγγαρίδη και Άλλοι v. Δημοκρατίας** (1990) 3 Α.Α.Δ. 3392:

“Η παρέλευση της τριετούς περιόδου που προβλέπεται από το άρθρο 23.5 του Συντάγματος και ρυθμίζεται από το άρθρο 15 του Ν. 15/62 δεν συνεπάγεται την έκπτωση των σκοπών της απαλλοτρίωσης οποτεδήποτε αυτοί δεν πραγματοποιούνται μέσα στην περίοδο των 3 χρόνων.

Στην **Jason kaniklides v. Republic** αποφασίστηκε ότι ο όρος “εφικτός” που απαντάται στην παράγραφο 5 του άρθρου 23 δεν ενέχει την έννοια του πραγματοποιηθείς αλλά δυνάμενος να πραγματοποιηθεί ή επιτευχθεί. Επομένως η μη υλοποίηση των σκοπών της απαλλοτρίωσης μέσα στην τριετή περίοδο που προβλέπεται δεν καταδεικνύει αφεαυτής ότι ο σκοπός για τον οποίο έγινε η απαλλοτρίωση είναι ανέφικτος. Η ίδια προσέγγιση υιοθετήθηκε και σε αριθμό μεταγενέστερων αποφάσεων.”

(Βλέπε επίσης τις υποθέσεις: **Τάκης Κυριακίδης v. Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και Άλλων** (1992) 4 Α.Α.Δ. 8, **Κώστας Γ. Τύμβιος Εστέιτς Ατδ v. Δημοκρατίας** (1993) 4 Α.Α.Δ. 2231 και **Ελένη Γεωργίου Καλλικά v. Δημοκρατίας** (1994) 4 Α.Α.Δ. 597).

Στην υπόθεση **Τσαγγαρίδη** (πιο πάνω), όπου οι σκοποί της απαλλοτρίωσης ήταν ακριβώς οι ίδιοι όπως στην παρούσα περίπτωση, λέχθηκαν και τα ακόλουθα, τα οποία είναι απόλυτα σχετικά με την εξεταζόμενη υπόθεση και τα υιοθετώ:

“Το ερώτημα το οποίο πρέπει να απαντήσουμε για επίλυση του επίδικου θέματος είναι αν ο σκοπός για τον οποίο έγινε η απαλλοτρίωση έχει καταστεί ανέφικτος. Οι μόνες σχετικές διαπιστώσεις στο θέμα προέρχονται από το Αρχαιολογικό Τμήμα και προσδιορίζονται συνοπτικά στην απόφαση που γνωστοποιήθηκε στους αιτητές. Στα επίδικα κτήματα διασώζονται σημαντικές αρχαιότητες, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη διατήρηση του χώρου ανέπαφου για μελλοντικές ανασκαφές. Συνεπώς δεν έχει καταδειχθεί οτιδήποτε που να καθιστά το σκο-

πό της απαλλοτριώσης μη πραγματοποιήσιμο.”

Σχετική είναι και η υπόθεση *Μάγδα Κιτρομηλίδη και Άλλη ν. Δημοκρατίας* (1991) 4 Α.Α.Δ. 2454.

5

Αναμφίβολα η ανασκαφή και συντήρηση αρχαιολογικών χώρων και αντικειμένων είναι μια χρονοβόρα διαδικασία που δεν μπορεί να συντελεσθεί μέσα σε περιορισμένα χρονικά πλαίσια. Από το υλικό που τέθηκε ενώπιόν μου τίποτε δεν καταδεικνύει ότι ο σκοπός της απαλλοτριώσης του επίδικου τεμαχίου είτε κατέστη ανέφικτος είτε εγκαταλείφθηκε. Η νομιμότητα της επίδικης απόφασης δεν κλονίσθηκε από τα επιχειρήματα των αιτητών, τα οποία απορρίπτονται.

10

Σαν αποτέλεσμα, η παρούσα προσφυγή αποτυγχάνει και απορρίπτεται, με £200.- έξοδα εις βάρος των αιτητών.

Η προσφυγή απορρίπτεται με έξοδα.